

Kriminalomsorgen
Romerike fengsel
Ullersmo avdeling

Sivilombudsmannen v/ Kontorsjef Helga Fastrup Ervik
Postboks 3
0101 OSLO

U.off § 13 offl.jfr fvl § 13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
2017/00893-60/605

Dato:
13.02.2019

ULLERSMO FENGSELS SVAR TIL SIVILOMBUDSMANNENS OPPFØLGNINGSBREV AV 13.11.2018

Ullersmo fengsel viser til Sivilombudsmannens brev av 13.11.2018, hvor det gis tilbakemelding på fengselets svarbrev av 09.10.2018. Sivilombudsmannen angir i sitt brev enkelte punkter som det er ønskelig at fengselet avklarer eller redegjør nærmere for. Det er i brevet også pekt på uklarheter i enkelte av våre svar i brev av 09.10.2018. Selv om ombudsmannen i disse punktene ikke etterspør en konkret redegjørelse, har fengselet forsøkt komme med noen presiseringer til disse punktene.

Punktene som Sivilombudsmannen har bedt om en nærmere redegjørelse av eller som fremstår som uklare er gjengitt med uthevet skrift. Under følger våre kommentarer.

Vedørende punkt 1. Fysisk standard

«Vi imøteser fengselets underrettelse om status på oppstartstidpunkt og ferdigstillelse av når dette arbeidet foreligger»

Eksakt dato for oppstart av renovering av avdeling Z er dessverre fremdeles uklart for fengselet. Det er estimert at arbeidet vil påbegynnes høsten 2019. Etter planen skal hele avdeling Z være ferdigstilt første halvår 2020. Det er imidlertid en forutsetning at det foreligger nødvendig finansiering. Årsaken til forsinkelsen er omfanget av rehabiliteringen og at kostnaden rundt prosjektet ble høyere enn først antatt. En ble således avhengig av ytterligere midler enn det Statsbygg hadde til rådighet i 2018. Fengselet har fortløpende dialog med Statsbygg og renovering av avdeling Z har førsteprioritet over tiltak som fengselet ønsker å iverksette i 2019. Så snart de endelige planene er prosjektert, vil disse oversendes Sivilombudsmannen.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Ullersmovn 5

Telefon: 63 92 73 00
Telefaks: 63 92 73 01
Org.nr: 974 706 806

Saksbehandler:
Stine Johansson

E-post: postmottak.ullersmo-
fengsel@kriminalomsorg.no

Vedørende punkt 3. Fysiske forhold på sikkerhetscelle

«Vi ber om å bli orientert om når Ullersmo fengsel har fått montert dimmere på sikkerhetscellen»

I vårt svarbrev av 09.10.2018 ble det orientert om at lysdimmer på sikkerhetscelle dessverre ikke var blitt montert. Lysdimmer er nå montert på samtlige sikkerhetsceller. Det informeres videre om at digitale klokker er montert på utsiden av dørene til sikkerhetscellene, slik at innsatte som oppholder seg på sikkerhetscellen til enhver tid kan se hvilken tid på døgnet det er.

Vedrørende punkt 4. Tilsyn, ivaretagelse og vurdering av opphør/opphold i friluft ved bruk av sikkerhetscelle

«Under Sivilombudsmannens besøk til Ullersmo fengsel i august 2017 ble det opplyst at ved bruk av sikkerhetsseng, var beltelagte innsatte under kontinuerlig tilsyn av to betjenter som satt i gangen utenfor rommet med åpen dør. Det fremstår derfor som om den nye interninstruksjonen legger opp til en dårligere rutine for tilsyn enn det som har vært tidligere praksis ved fengselet».

Det følger av interninstruksjonen at det ved bruk av sikkerhetsseng skal føres tilsyn med innsatte minst en gang i timen. Instruksjonen angir hva som kan godtas som et minimum av tilsyn og er i tråd med retningslinjer til straffegjennomføringsloven punkt 38.4, hvor det fremgår at den innsatte skal ha tilsyn minst en gang per time. Ved bruk av sikkerhetsseng vurder imidlertid fengselet alltid om innsatte skal ha kontinuerlig tilsyn, jf. også retningslinjer til straffegjennomføringsloven punkt 38.4. Ved så alvorlige situasjoner at det anses nødvendig at sikkerhetsseng benyttes, vil situasjonen ofte være av en slik karakter at det er nødvendig med kontinuerlig tilsyn. I disse tilfellene er innsatte under kontinuerlig observasjon av to fengselsbetjenter som observerer innsatte fra gangen med åpen dør. Det var derfor ikke tenkt at den nye instruksjonen skulle medføre en dårligere rutine for tilsyn enn det som har vært tidligere praksis ved fengselet. For å sikre at det ikke skjer endring i vår praksis om kontinuerlig tilsyn ved opphold i sikkerhetsseng, har vi etter anbefalingen endret ordlyden i interninstruksjonen slik at den nå lyder: *«Innsatte plassert i sikkerhetsseng skal som hovedregel tilses kontinuerlig, og minst en (1) gang per dag av helsepersonell. En ev. reduksjon i tilsynshyppighet kan kun skje i samråd med fengselsleder eller den han bemyndiger, normalt inspektør. Tilsynene kan uanset aldri reduseres til sjeldnere enn minimumskravet i loven om en (1) gang per time...».*

«Det fremstår som uklart for Sivilombudsmannen hvorfor innsatte som er blitt så rolige at beltene kan fjernes for å gjennomføre lufting skal måtte fortsette å bruke sikkerhetsseng etter at luftingen er avsluttet».

Fengselet er av den oppfatning at det kan være enkelte tilfeller hvor det er sikkerhetsmessig forsvarlig med lufting, selv om det anses strengt nødvendig at innsatte blir ført tilbake til sikkerhetsseng etter luftingen. Rutinen instruksjonen legger opp til, skal sørge for at lufting blir vurdert også i disse tilfellene.

Etter Sivilombudsmannens anbefaling i oppfølgingsbrev av 13.11.2018, har anstalten likevel kommet til at ordlyden i interninstruksjonen skal presisere at det kun er i helt unntaksvise tilfeller at

lufting kan skje. Det er videre presisert i punktet «vurdering av opphør» at i de tilfeller innsatte unntaksvis har blitt luftet, skal det alltid foretas en tilleggsvurdering av om vilkårene for videre opphold i sikkerhetseng er tilstedet. Enhver vurdering av opphør skal journalføres i KOMPIS med en konkret begrunnelse for vurderingen som er gjort. Det vises til den vedlagte instruksen med endringer.

Vedrørende punkt 5. Bekledning under opphold på sikkerhetscelle

«Det er derfor fremdeles uklart for Sivilombudsmannen om innsatte får lov til å ha på egne klær under opphold på sikkerhetscelle i de tilfellene hvor det ikke foreligger selvmords- eller selvbeskadigelsesfare»

Rutiner ved bruk av sikkerhetscelle er at innsatte, i de tilfeller hvor det ikke foreligger selvbeskadigelsesfare, får utlevert rene og ferdig visiterte klær som tilhører avdelingen. Dette er for å sikre at ikke innsatte via egne klær får med seg gjenstander inn på sikkerhetscellen som kan brukes til å skade seg selv eller andre, og som kan bli oversett ved visitasjon. Det følger av interninstruksen at innsatte skal få utlevert «særskilte klær tilhørende avdeling Z». Det er beklagelig at vi i tidligere svarbrev har opplyst om at innsatte gis egne klær og ikke særskilte klær fra avdelingen.

I tilfeller hvor det er vurdert at det foreligger selvbeskadigelsesfare som umuliggjør bruken av andre klær, skal innsatte få utlevert rivesikker poncho. Rivesikkert pledd skal i alle tilfeller være tilgjengelig på sikkerhetscellene.

Ullersmo fengsel har sett hen til at Sivilombudsmannen opprettholder sin anbefaling om at innsatte bør få beholde sine egne klær på sikkerhetscelle når det ikke er selvbeskadigelsesfare. Anbefalingen har blitt nøye vurdert av fengselsleder og inspektører ved anstalten. En har likevel kommet til at det av hensyn til innsattes og anstattes sikkerhet, er nødvendig at innsattes gis nye klær ved overføring til sikkerhetscelle. Etter hva vi erfarer er dette også praksis ved andre anstalter. Det bemerkes at klærne er vanlig klær tilhørende anstalten.

Vedrørende punkt 6. Isolasjon på avdeling Z-øst – oppfølging av renhold og hygiene.

«Sivilombudsmannen imøteser orientering om konkrete tiltak for hvordan innsatte bedre kan ivaretas når det gjelder oppfølging av renhold og hygiene, samt hvordan ledelsen fører kontroll med overholdelsen av disse».

Det er av stor betydning for Ullersmo fengsel at hygieniske forhold blir ivaretatt og det er ikke ønskelig at innsatte oppholder seg på celler som ikke er rene. Det er rutine ved avdeling Z-øst at innsatte umiddelbart skal flyttes til en ren celle dersom cellen er tilgriset av avføring, urin eller blod. I disse tilfellene kommer kvalifisert personell inn for å rengjøre cellen forskriftmessig i henhold til smittevern. For hver gang innsatte flyttes og cellen blir rengjort skal dette registreres i fengselets journalsystem og på denne måten kan ledelsen føre kontroll med når renhold har blitt foretatt.

Som nevnt i tidligere svar til Sivilombudsmannen, har fengselet tidvis innsatte som uavbrutt har tilgriset cellen sin og som fortsetter denne adferden umiddelbart etter flytting til ren celle. I disse tilfellene blir ikke innsatte umiddelbart flyttet til ny celle, med mindre det fremstår som helseskadelig å ikke flytte vedkommende på nytt. Hvor lang tid det tar før innsatte flyttes til en

ny, ren celle, beror på en konkret vurdering av blant annet innsattes adferd og tilgrisingens omfang. I slike tilfeller blir den innsatte daglig oppfordret til å vaske cellen sin.

Sivilombudsmannen skriver i sitt brev av 13.11.2018 at fengslets beskrivelse av egne rutiner ikke samsvarer med Sivilombudsmannens observasjoner under deres besøk i august 2017. Ullersmo fengsel beklager at det ble observert svikt i våre rutiner. Rutinene som nevnt over, er nå nedfelt i den nye interninstruksen for praktisk håndtering av innsatte på sikkerhetscelle og sikkerhetsseng. Fengselet mener dette vil være med på å sikre at rutinene overholdes.

Det bemerkes at dagens bygningsmasse i avdeling Z er nedslitt og er således vanskelig å holde ren. Som tidligere nevnt, er fengselet av den oppfatning at de hygieniske forholdene for innsatte vil bli vesentlig bedre og lettere å ivareta etter at avdelingen er renovert. I tillegg til de punktene som følger om renhold i den nye instruksen, planlegger fengselet å utarbeide egne renholdsinstrukser på avdeling Z når avdelingen er ferdig renovert.

Vedrørende punkt 6. Isolasjon på avdeling Z-øst – fare for isolasjonsskade

«Sivilombudsmannen ber om å bli orientert om innholdet i stillingsbeskrivelsen til ny inspektør for aktivitetstilbud, sysselsetting og programvirksomhet i fengselet. I tillegg ber vi om å få tilsendt arbeidsgruppens mandat, tidsplan for arbeidet, samt en oversikt over hvilke planer fengselet har for aktiviteter for innsatte på avdeling Z-øst»

Fengselet har nylig ansatt en inspektør som vil inneha det overordnede ansvaret for aktivitetstilbud, sysselsetting og programvirksomhet i fengselet. Hans arbeidsoppgaver innebærer blant annet fagutvikling innenfor fengslets spesielle satsningsområder som rusmestringsenheten, TOG – avdelingen og innsatte med særlige behov. Inspektøren har videre ansvar for utvikling, implementering og revidering av program- og fagutviklingstiltak, samt oppfølging og utvikling av tilbakeføringsarbeid og fritidstilbud. For en nærmere redegjørelse av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen, vises det til vedlagte stillingsbeskrivelse.

Når det gjelder arbeidsgruppen, er dennes mandat å utrede og foreslå fremtidig tilbud for innsatte som soner i fengselet. Utredningen skal legge til grunn de overordnede føringer for innholdsarbeid i kriminalomsorgen, og de gjensidig forpliktelser fengselet har med forvaltningssamarbeidspartnere. Hensikten med utredningen er å tilby innsatte et hensiktsmessig og riktig tilbud i den perioden de soner ved fengslets avdelinger. På bakgrunn av utredningen, skal arbeidsgruppen beskrive hvilke tilbud som kan være hensiktsmessig for innsatte i de respektive avdelingene. Arbeidsgruppen skal ferdigstille sitt arbeid innen 01.05.2019. For en nærmere beskrivelse av arbeidsgruppens oppgaver, vises det til vedlagte mandat og til vedlagte disposisjon til plan for utredning av det innholdsmessige tilbudet i Ullersmo fengsel.

Ettersom inspektørstillingen og arbeidsgruppen er nyopprettede, har arbeidet til nå i hovedsak dreid seg om utredning og en kartlegging av dagens situasjon. Det er således fremdeles noe tidlig for fengselet å redegjøre for konkrete aktiviteter som er planlagt for de innsatte i avdeling Z-øst, selv om dette skal utarbeides. Det bemerkes imidlertid at tjenestemennene i avdelingen daglig jobber aktivt med isolasjonsforebyggende arbeid. I tillegg oppsøkes innsatte i avdeling Z-øst av fengslets fritidskonsulent, som tilbyr trening eller annen fysisk aktivitet. Tilbudet vil imidlertid variere noe avhengig av hvor mange innsatte som til enhver tid oppholder seg i avdelingen. Innsatte har også mulighet for besøk av prest og sosialkonsulent.

Med hilsen

Kai O. Næss
ass. fengselsleder

Stine Johansson
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur

Kopi:

- Kriminalomsorgsdepartementet
- Kriminalomsorgen region øst